

PÖYTÄKIRJA Kotimaisten kielten
tutkimuskeskuksen suomalaisen
viittomakielen lautakunnan 29. kokouksesta
19.12.2005, pöytäkirjan käänsi
viittomakielelle ja viittoi Pia Taalas
27.11.2006.

**SUOMALAISEN VIITTOMAKIELEN LAUTAKUNNAN 29. KOKOUS
19.12.2005**

Aika maanantai 19.12.2005, kello 10.05–14.05
Paikka Valkea talo, 3 krs. Kuurojen Liiton suuri neuvotteluhuone A3.44

**Läsnä:
jäsenet** Pirkko Johansson
Markku Jokinen puheenjohtaja
Terhi Rissanen (osallistui etäyhteyden välityksellä Turusta)
Leena Savolainen sihteeri
Esa Toom
Tomas Uusimäki

poissa Anja Malm

tulkit Taina Petäjäinen
Kati Marjanen
Salla Vallius (tulkkio opiskelija, seuraamassa tulkkausta)

1. § Kokouksen avaus.

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.05 ja toivotti kaikki tervetulleiksi. Hän totesi myös, että nyt kokeilemme ensi kertaa järjestelyä, jossa jäsen (Terhi Rissanen) osallistuu kokoukseen etäyhteyden kautta, joka on järjestetty äänipuhelimen ja viittomakielen tulkkien avulla.

2. § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.

Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koollekutsutuksi ja päätäntävaltaiseksi.

3. § Kokouksen esityslista.

Kokouksen esityslista hyväksyttiin muutoksitta.

4. § Ilmoitusasiat.

a) Merkittiin tiedoksi kolme julkaisua (ks. tekstiliite 1).

b) Kotimaisten kielten tutkimuskeskukseen on perustettu vähemmistökielten osasto, joka aloittaa toimintansa 1.1.2006. Osaston johtajaksi on valittu tutkija Klaas Ruppel. Osaston toimialaan kuuluvat saamelaiskielten tutkimus ja huolto, suomen muiden sukukielten tutkimus sekä suomalaisen viittomakielen ja Suomen romanikielen tutkimus ja huolto. Myös viittomakielen lautakunta toimii ensi vuoden alusta lähtien vähemmistökielten osaston alaisuudessa.

Uusi osasto on perustettu, jotta vähemmistökielten tutkimus ja huolto Kotuksessa saisi enemmän näkyvyyttä. Lisäksi eri vähemmistökielten tutkijat voivat nyt paremmin hyödyttää toinen toistensa työtä, kun he ovat hallinnollisesti samassa yksikössä. Aikaisemmin heidän kotipaikkansa oli joko tutkimus-, kielenhuolto- tai sanakirjaosasto. Näissä kaikissa työ kohdistuu pääasiassa suomen kieleen, jonka tutkimuksen ja huollon problematiikka on monin tavoin erilaista kuin vähemmistökielten, vaikka yhteneväisyyksiäkin toki löytyy.

c) Leena Savolainen kertoi, että Suomen Akatemialta ollaan hakemassa tammikuussa 2006 apurahaa suomalaisen viittomakielen kieliopillisia seikkoja selvittävään hankkeeseen. Hakijoina ovat Tommi Jantunen, Päivi Rainò, Terhi Rissanen, Leena Savolainen ja Ritva Takkinen sekä instituutioina Jyväskylän yliopisto, Kuurojen Liitto ja Kotus. Rahoitusta haetaan myös yhdelle tai kahdelle tutkimusapulaiselle.

Hankkeeseen nivoituu osin myös suunnitteilla olevan suomalaisen viittomakielen korpuksen luominen. Verkon kautta tutkijoille ja opiskelijoille kieliaineistoja tarjoavan korpuksen käynnistäminen toteutetaan todennäköisesti Kotuksen koordinoimana hankkeena ja tulevaisuudessa toivottavasti myös pysyvänä toimintana.

5. § Lautakunnan edellisten kokousten (16.8.2004 ja 15.11.2004) pöytäkirjat.

Lautakunnan kokousten 16.8. ja 15.11.2004 pöytäkirjat oli tarkoitus tarkastaa kevään 2005 ensimmäisessä kokouksessa. Koska tuo kokous kuitenkin peruuntui kolmasti, pöytäkirjat päätettiin tarkastaa sähköpostiviestien välityksellä. Pöytäkirjat hyväksyttiin tuolloin muutoksitta ja hyväksymispäätös vahvistettiin tässä kokouksessa.

6. § Lautakunnan viittomakielisten pöytäkirjojen tarkastamisesta.

Aikaisemmin viitotut ja suomenkieliset pöytäkirjat on toimitettu VHS-kasetilla ja paperilla postitse jäsenille tarkastettaviksi. Keskusteltiin siitä, voitaisiinko nyt siirtyä pysyvästi toisenlaiseen järjestelyyn, jossa pöytäkirjat voisi nähdä menemällä sihteerin ilmoittamalle verkkosivulle.

Päätös 1.

Päätettiin yksimielisesti, että tästä eteenpäin sihteerin voi toimittaa lautakunnan pöytäkirjat jäsenten tarkastettaviksi video- ja tekstitiedostoina, jotka viedään verkkoon Internet-yhteyden kautta saataville.

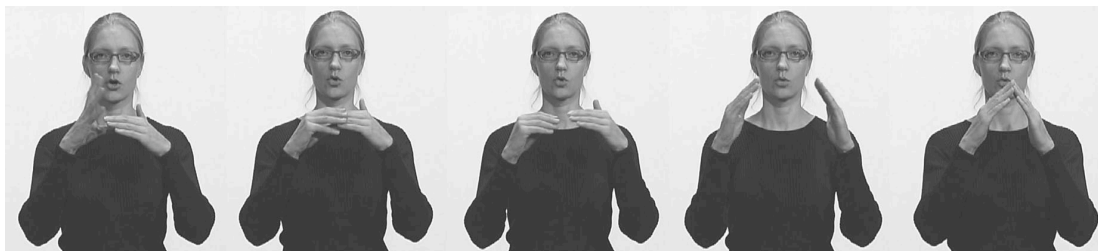
7. § Kotuksen ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen viittomanimien viralliset muodot.

Leena Savolainen kertoi, että nimiä *Kotus* ja *Kotimaisten kielten tutkimuskeskus* vastaavien viittomanimien tunnettuutta on tarkoitus ensi vuodesta lähtien edistää muun muassa Kotuksen kotisivuilla tiedottamalla. Lisäksi niitä tulnaisiin käyttämään esimerkiksi vähemmistökielten osaston uusissa käyntikorteissa. Koska nykyään käytössä olevia viittomanimiä ei ole koskaan arvioitu lautakunnassa, päätettiin nimistä keskustella nyt.

Kotus

Suomenkielisen nimen *Kotus* motivaatio muodostuu tavujen *kot* ja *us* löytyminen nimestä *Kotimaisten kielten tutkimuskeskus*. Sanalla *kotus* on myös merkitys 'tilapäisesti kyhätty (havu)maja, (lauta)hökkeli', minkä vuoksi se oli pitkään vain epävirallisessa käytössä. Nykyään sitä käytetään jo virallisemmissakin yhteyksissä.

Kotuksen viittomanimenä on pitkään käytetty viittomaa, jonka motiivi on otettu sanan *kotus* merkityksestä 'havumaja'. Luotu viittoma on suora käänнос havumajasta eli HAVU-MAJA (ks. kuva 1). Kun lautakunta alkoi keskustella kyseisestä viittomasta, kävi heti ilmi, ettei oikeastaan kukaan pidä tuota viittomaa hyvänä. Lautakunnan viittomakieliset jäsenet eivät olleet koskaan ymmärtäneet, mistä Kotuksen viittoma on saanut motiivinsa, ja selityksen kuultuaan he totesivat, että Kotuksen viittoman alkuosan kaltainen viittoma HAVU on heille tuntematon. Viittoman alkuosa toi heille mieleen muun muassa käsitteen "imeä, imettää", mikä tuntui sopivan huonosti Kotuksen nimeen.

Kuva 1. Nykyään käytössä oleva Kotuksen nimiviittoma.

Kotuksen nimiviittomasta sukeutui laaja ja vilkas keskustelu. Koska nykyinen viittoma ei tuntunut sopivalta, ryhdyttiin pohtimaan muita vaihtoehtoja. Seuraavat ehdotukset nousivat esille¹: KIELI-LAITOS, TUTKIA-LAITOS, KIELI-TUTKIA ja KIELI-KOOTA-TUTKIA.

Koska näistä mikään ei tuntunut selvästi muita paremmalta, päätettiin ruokatauon aikana kysellä Valkeassa talossa mahdollisimman monen kuoron

¹ Glossien selityksiä:

LAITOS = kuten kuvan 1 loppuosa

KOOTA = kuten viittoma YHTEENVETO, liike vaakatasossa

mielipidettä asiasta. Kyselyyn otettiin mukaan viittomat KIELI-LAITOS, TUTKIA-LAITOS, KIELI-TUTKIA ja HAVU-MAJA. KIELI-KOOTA-TUTKIA jätettiin pois sen pituuden vuoksi.

Valkeassa talossa tehdyn kyselyn yhteenvedona todettiin, että suurin osa piti mahdollisena viittomaa TUTKIA-LAITOS. Muutama henkilö oli vaihtoehdon KIELI-LAITOS kannalla ja kaksi oli valinnut viittoman KIELI-TUTKIA. Lisäksi yksi henkilö piti nykyisestä viittomasta HAVU-MAJA. Lautakunta koki, ettei kyselyn avulla saatu esille selkeää kandidaattia Kotuksen uudeksi viittomaksi.

Viittomasta KIELI-TUTKIA keskusteltiin uudelleen ja todettiin, ettei se ole nimenä kovin hyvä, koska siinä viittoma TUTKIA on enemmän verbin kuin nominin asemassa. Viittoma päätettiin jättää pois ehdokkaiden joukosta.

Keskustelun aikana tuli esille myös yksi uusi ehdotus Kotuksen viittomanimeksi: KIELI-INKLUUSIO².

Päätös 2:

Koska lautakunta piti tärkeänä, että Kotukselle löydetään hyvä viittomanimi, se halusi saada nimestä laajemman joukon mielipiteen ja päätti järjestää aiheesta kilpailun.

Kilpailussa kysytään mielipidettä neljän viittoman sopivuudesta Kotuksen nimiviittomaksi: HAVU-MAJA, KIELI-LAITOS, TUTKIA-LAITOS ja KIELI-INKLUUSIO. Lisäksi pyydetään pohtimaan uusia nimiehdotuksia.

Kilpailun järjestämiseen liittyen sovittiin seuraavanlainen työnjako. Terhi Rissanen ja Leena Savolainen laativat suomenkielisen kyselylomakkeen ja sen oheen tarvittavat taustatiedot. Viittomakielisen version toteuttavat Tomas Uusimäki yhdessä työparinsa Tarja Sandholmin kanssa. Leena Savolainen organisoii kyselyn myös Kotuksen kotisivuille. Lisäksi sovittiin, että kilpailu toteutetaan paikan päällä Helsingin, Turun ja Jyväskylän kuurojenyhdistyksillä.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

Nimestä *Kotimaisten kielten tutkimuskeskus* on käytössä tiettävästi kaksi hieman toisistaan eriävää viittomavastinetta: KOTI MAA KIELI TUTKIA KESKUS ja SUOMI KIELI TUTKIA KESKUS. Näistä ensimmäinen on ilmeisesti yleisempi.

Päätös 3:

Lautakunta suosittaa suoraan käänntöslainaan perustuvaa viittomanimeä tutkimuskeskuksen nimen pitkän version *Kotimaisten kielten tutkimuskeskus*

² INKLUUSIO = dominoiva käsi (☞), sormien suunta alaspäin) viedään ei-dominoivan käden (☜) sisään

vastineeksi (ks. kuva 2). Vaihtoehto, jossa viittomien KOTI MAA tilalla on viittoma SUOMI, hylättiin, koska sen voisi erheellisesti ymmärtää viittaavan 'suomen kielen tutkimuskeskukseen'.

Kuvat viittomista KOTI MAA TUTKIA KESKUS tulevat tähän.

Kuva 2. Lautakunnan suosittama viittomanimi tutkimuskeskuksen nimen pitkän version *Kotimaisten kielten tutkimuskeskus* vastineeksi.

8. § Viittoman KOHTA käyttöala: sopiiko se arkikielen ohella myös yleiskieleen?

Pia Taalas ja Aino Hanhikoski ovat pyytäneet lautakunnalta suositusta viittoman KOHTA (ks. kuva 3) käyttöalasta. Erityisesti he toivovat mielipidettä siitä, sopiiko se myös huolitellumpaan yleiskieleen?

Kuva 3. Viittoma KOHTA 'kohta, pian'.

Lautakunnan jäsenistä kaksi ei tuntenut viittomaa KOHTA lainkaan, kolme tunti, mutta ei itse käyttänyt ja yksi jäsenistä käyttää sitä aktiivisesti omassa viittomisessaan. Leena Savolainen oli saanut samansuuntaisen tuloksen kysellessään asiaa Kuurojen Liiton viittomakielisiltä työntekijöiltä. Kyselyjen ja lautakunnan jäsenien käsityksen mukaan viittoma näyttää olevan yleinen nuoremman sukupolven kielessä ja harvinainen tai tuntematon vanhemmalla sukupolvella.

Päätös 3:

Lautakunnan mielestä viittoma KOHTA on tällä hetkellä tyyliltään selvästi arkikielinen. Siksi lautakunta suosittaa, että sitä ei käytetä huolitellussa yleiskielessä.

9. § Kuurojen Liiton kielipoliittisen ohjelman uudistaminen.

Päätös 4:

Kuurojen Liitossa tekeillä olevan kielipoliittisen ohjelman käsittely päätettiin ajanpuutteen vuoksi siirtää lautakunnan myöhemmän kokouksen aiheeksi.

10. § Muut esille tulevat asiat.

Muita esille tulevia asioita ei ollut.

11. § Seuraava kokous.

Sihteeri selvittää sähköpostitse seuraavan kokouksen ajankohdan.

12. § Kokouksen päättäminen.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.05.

Vakuudeksi

Markku Jokinen
puheenjohtaja

Leena Savolainen
sihteeri

Tekstiile 1 / Suomalaisen viittomakielen lautakunnan 29. kokous 19.12.2005 / 4. §
Ilmoitusasiat, kohta a).

Julkaisuja:

Salmi, Eeva & Mikko Laakso 2005. *Maahan lämpimään. Suomen viittomakielisten historia.* Kuurojen Liitto ry. Helsinki: Libris Oy.

Vivolin-Karén, Riitta & Aliisa Lehtonen 2005. *Viittomakieli 2. Suomalaista viittomakieltä aikuisopiskelijalle.* Kuurojen Liitto ry:n julkaisu 38. Espoo: Painotalo Cosmoprint Oy.

Östman, Jan-Ola, toim. 2005. *FinSSL – Finlanssvenskt teckenspråk.* Nordica. Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur, Helsingfors universitet. Helsingfors: Universitetstryckeriet.